

HARJUMAA MAAVARADE TEEMAPLANEERING

Avalikkuse kaasamine eskiislahenduse koostamiseks

PROTOKOLL

Veebiarutelu Microsoft Teamsi keskkonnas, 25.11.2024

Algusega kell 17:00

Osalejad: *Agnes Lihtsa, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (REM)*
Harry Kuivkaev, Kliimaministeerium (KLIM)
Erki Vaguri, inseneribüroo Steiger, konsultant
Triin Koorits, SKPK, konsultant
Aide Kaar, SKPK, konsultant
Kairi Mänd, Skepast&Puhkim (SKPK), konsultant

Kuulajad ja arutelus osalejad:

Elin-Külliki Kruusma
Erik Pahlberg
Natalia Jurkina
Hannes Raudleht
Sabina Trankmann
Lauri
Kadi
Vaike Ilves
Angela Ivask
Kersti
Val Rajasaar
Annely Ruusmann
Marek Miiter
Magnus Lindvest
Priit Uusberg
Maris Ehrbach
Meelis Pöldemaa

Juhatas: *Triin Koorits, konsultant*

Protokollis: *Kairi Mänd, konsultant*

PÄEVAKORD:

1. Teemaplaneeringu (edaspidi TP) eesmärk – *Agnes Lihtsa, REM*
2. Potentsiaalsete kaevandamisalade leidmise meetodika – *Agnes Lihtsa, REM*
3. Harju maakonna ehitusmaavarade varustuskindlus – *Harry Kuivkaev, KLIM*

4. Riigi huviga alad – *Harry Kuivkaev, KLIM*
5. Edasine protsess – *Agnes Lihtsa, REM*
6. Küsimused ja avatud arutelu

Küsimused ja arutelu

Küsimus: Palun kommenteerige Illurma küla kõrval paiknevaid Kloogaranna alasid.

Vastus (KLIM): Kloogaranna 1 ja 2 alad lähevad planeeringulahendusest välja, kuna tegemist on geoloogiliselt madalamargiliste lubjakivi aladega. Kuna meetodika järgi antud aladele esmaseid kitsendusi ei joonistunud, siis nii need alad esialgu kaardil võimalike kaevandamisaladena esile tulid. Kitsendused tulenevad pigem sotsiaalsetest piirangutest nagu elamute lähedus. Antud planeering ei suuna ega kitsenda enam antud alade edasist kasutust. Arvestada tuleb ka, et planeering eramaadele kitsendusi ei sea ja uusi maardlaid ei moodusta.

Küsimus: Vääna-Jõesuu ala (kõrgemargiline lubjakivi, 82 ha suurune ala), kas sellega liigutakse hetkel edasi või jäi see ala valimist välja?

Vastus (konsultant): Antud ala langeb ka planeeringulahendusest välja. Antud planeeringu lahenduse kujunemise juures on oluline näidata kogu protsessi, kuidas alad meetodiliselt välja joonistusi ja mis alustel alad välja langevad.

Küsimus: Palun selgitada, kuidas see kaevandamine tänapäeval välja näeb ja mis mõju ümbrusele on (tolm, müra jne)?

Vastus (konsultant): Paratamatult kaevandamine tekitab tolmu ja müra. Paekivi kobestamiseks kasutatakse kahte tehnoloogiat – lõhkamine ja mehhaaniline murdmine. Keskkonnamõjude vaatest kaasneb lõhkamisega oluline vibratsioon, aga müra on lühiajalisem. Mehhaaniline murdmine tekitab pikemaajalist müra. Sõelumine on ka oluline müraallikas. Tolmu tekkimine ja levik on juhitav, näiteks on võimalik niisutada purustamissõlmesid, kasutada udukahureid. Lasundid on allpool pinnasevett ja põhjaveet, mis toob kaasa depressioonilehtrid. Mõju ulatub maapinnale lehtrikujuliselt. Seda on võimalik leevendada tehnoloogiliselt läbi karjääriseina hüdrosulgemise nõ piiratakse horisontaalselt karjääri seinades vee liikumist. Ilma uute ja keskkonnasõbralikumate tehnoloogiate rakendamiseta ei aktsepteeri ühiskond enam uute karjääride avamist.

Eraldi mõju tekitab materjalide väljaveoga kaasnev liikluskoormus, sellega kaasnev müra ja surve teede seisukorrale. Võimalik on rakendada tolmuvaaba katendit ja rataste pesu enne veoki väljumist karjäärist. Tolmu levikut on võimalik tõkestada eraldi mattidega.

Küsimus: Kas praegu esitatud arvamused, et perspektiivseimad alad oleks Paldiskis ja praeguse Harku karjääri laienduses, lähevad aruandesse sisse? Olen huvitatud Kiia ümbruse kahest alast: Kiia-Hüüru ja Kiia-Vahi aladest. Saan aru, et need pigem ei ole perspektiivsed. Kas see saab ka nii aruandes sõnastatud?

Vastus (konsultant, REM): Planeeringu aruandesse tekib väga selge ettepanek, kuhu riigihuvi suunatakse ja mis järjekorras alasid eelistatult kasutusele võtta. Mõjude hindamised on välja toonud, et need alad ei ole nii perspektiivsed kui mitmed teised alad. Lõplikku otsust ei ole veel tehtud.

Maaomand mängib ka rolli. Kui mingi ala on valdavas enamuses era maa, siis on väga suur risk, et tulevikus ei ole see realiseeritav. Ka uurimiseks on vaja maaomaniku nõusolekut, mis omakorda määrab alade perspektiivikust.

Küsimus: Kas kaevandamislubade taotlemise protsessis toimuks ka huvigruppide kaasamine? Hetkel on ju kõik väga selgusetu - kas ja mida kusagil kaevandama hakatakse, aga kui on selgem, kas siis ka toimub huvigruppide informeerimine ja arvamuse kuulamine?

Vastus (KLIM): Kui eskiislahendus on valmis, siis lahendusse jäänud aladega seotud inimesed kaasatakse uuesti. Kaevandamisloa protsessis tuleb kaasata konkreetse ala/piirkonna elanikud ja kohalik omavalitsus (KOV). KOV peab seadusest tulenevalt oma arvamuse esitama. See kaasamine ei ole siis enam nii laiapõhjaline, kui selle planeeringu raames läbi viiakse. See on õigusruumiga reguleeritud täpselt.

Küsimus: Jätkuks küsimusele kaevandamistehnoloogiatest sooviks ka küsida, et mis saab kaevandusaladest tulevikus? Kuidas on kavas alasid taastada ja kas see on ka kuidagi kaevandusloa taotlemise osa?

Vastus (KLIM): Kui kaevandamisloa taotletakse, siis tuleb lisada taotlusesse ka korrastamissuund sh ala plaan. Ettevõtte küsib Keskkonnaametilt korrastamise tingimusi. Korrastamisviisi töötatakse välja koostöös maaomaniku, kaevandaja, Keskkonnaameti ja KOV-ga.

Harku karjääris on korrastamissuunaks määratud hetkel veekogu. Kuna maa hind Harjumaal aina tõuseb, siis korrastamissuunad on ka muutumas sh Harku karjääris. Näiteks Vao karjääris on päikesepark rajatud. Samuti on endisele karjäärialale ette nähtud osaliselt tööstusala ning osa alast antakse tagasi loodusele. Varasemalt on olnud peamiselt korrastamissuunad veekogu, metsastamine või rekreatsioonialad (nt krossirajad).

Küsimus: Kui pika aja jooksul tuleb kaevandusalad korrastada? kas selleks on mingi norm?

Vastus (KLIM): Kaevandamisloa lõppedes tuleb karjäär korrastada. Õigusruumis on sätestatud tingimused, mille alusel võib korrastamist ka veidi hiljem teha, aga siiski tuleb see ellu viia paari aasta jooksul. Korrastamise suund pannakse paika loa menetluse raames.

Küsimus: Kes korrastab siis, kui kaevandus on tegevuse lõpetanud ja kaevandaja kehtestab pankroti?

Vastus (KLIM): Kui selline olukord tekib, siis korrastamise kohustus läheb maaomanikule, sellisel juhul kas riigile või maaomanikule, kellega vastav kaevandamise leping on sõlmitud. Maapõueseaduse muutmiseks on tehtud ettepanek, et seda olukorda oleks võimalik lahendada ka teisiti.

Küsimus: Ehitati uus maantee seal Narva maanteel, mille oleks ju võinud paekivi alt välja võtta ka tee kanalisse viia. Tõsi, see on juba läinud, kuhjati hoopis kõrgusi juurde mujalt väljaveetud materjalist.

Kõrgemargilisest lubjakivist on ehitatud Tallinna vanalinn. Täna me jahvatame kõrgemargilist killustikuks. See on masendav raiskamine.

Vastus (KLIM): Tehniliselt ei olnud võimalik seda teed süvendisse viia. Ei ole täpselt kursis, kui palju seda võimalust analüüsiti tee rajamisel. Süvendisse viimise võimalikkuse saab välja selgitada projekteerimise käigus, selle võimalikkus sõltub ka Euroopa Liidu normidest.

Ka maavara välja kaevandamine võtab aega. Seda ei ole võimalik tänases harjumuspärasel kaevandamise võtmes ellu viia. Kaevandamise maht on liiga suur ja ajaliselt nii pikk protsess, et siis osutub tee rajamine liiga kulukaks.

Küsimus: Mõjudest jälle. Kas ei peaks rohkem arvestama ka kaudsete mõjudega?

Karjäärid ei mõjuta vaid lähinaabruses elavaid inimesi. Tolmuseks sõidetud tee mõjutab kõiki tee kasutajaid. Kole tööstusmaastik mõjutab kõiki möödasõitjaid (ja taastamine on pikk protsess, Harku karjääri vanas osas on loodus juba osaliselt taastamise ära teinud, kaevandaja ei ole seal lillegi liigutanud. Mõjusid tunneb kogu suure piirkonna looduskeskkond. Raskeveokid lõhuvad ka karjääriga otseselt mitte piirnevaid kohalikke teid, mille taastamise peab parku KOV oma kuludesse kandma.

Kuidas suurendada kaudsete mõjudega arvestamist ning nende vähendamist?

Vastus (konsultant, KLIM): Asjakohaste mõjude hindamise raames on hinnatud ka olemasolevat teedevõrku. Tarbijast lähtuvalt peab mõju olema võimalikult väike. Mida kaugemale tarbijast rajame karjääri, seda rohkem transport kõiki osapooli mõjutab.

Antud planeeringuga on eesmärk üldist kaevandamise kultuuri ja väljakujunenud praktikaid paremaks muuta. Uute karjääride rajamisel ja olemasolevate laiendamisel saab juba rakendada uusi keskkonnasõbralikemaid praktikaid.

Küsimus: Juhul kui kinnisvara jääb kaevanduse piirkonda, siis kas on mõeldud ka kinnisvara hinna langemise kompenseerimisele?

Vastus (KLIM): Selle planeeringu juures on mõju kinnisvara väärtusele üldiselt hinnatud, aga täpsemalt saab seda arvestada kaevandamisloa menetluse raames ehk järgmistes etappides. Vabariigi Valitsuses on arutlusel sarnaselt tuulikutele kohaliku kasu ehk nn häiringutasu kehtestamine. Eelnõu on kliimaministeeriumi poolt koostamisel.

Küsimus: Kas Harku osas peab arvestama et Harku karjäär laieneb? Vanaviisi lähenemine (vanad praktikad) tekitab hirmu.

Vastus (KLIM): Analüüsid näitavad, et see oleks mõistlik, aga järgmistes etappides selgub alles, kas saab. Meie näeme läbi planeeringu meetoodika ja osapooltega koostöös, et teatud tingimustel on mõistlik. Kaevandamis- ja korrastamissuund ning praktikad vajavad ajakohastamist.